

LENGYEL ÉS FRANCIA MENEKÜLTEK MAGYARORSZÁGON A II. VILÁGHÁBORÚBAN



5/1 TELEKI PÁL DÖNTÉSE

A második világháború első napjaiban Gróf Teleki Pál kormánya megtagadta a német hadvezetésnek azt a kérését, hogy engedélyezze egy felvidéki vasútvonal használatát a Wehrmacht számára. Ugyanezt különben a Lengyelországgal szintén hadiállapotban lévő titóista Szlovákia is kérte, de Teleki azt is megtagadta. Gróf Teleki Pál miniszterelnök személyes utasítására viszont a megnyitott magyar–lengyel határon a katonai és a közigazgatási hatóságok képviselői, valamint a frissiben megalakuló Magyar–Lengyel Menekültügyi Bizottság (és más társadalmi szervezetek) aktivistái, illetve a Magyar Vöröskereszt Egylet képviselői fogadni kezdték a menekülteket. Bár Magyarország hivatalosan nem mondta ki semlegességét, ez mindenki számára nyilvánvaló volt. Mint ahogy az is, hogy magyar földön a lengyel menekültek kedvezőbb fogadtatásra találtak, mint bármely más szomszédos országban, a lengyelekkel „szövetséges” Romániát is beleértve. Telekinek köszönhető, hogy miután a németek Lengyelországot 1939-ben szétverték, Magyarországon még több mint egy esztendeig működhetett a lengyel követség.

Teleki Pálnak a II. világháborús lengyel menekültek ügyében szerzett érdemei elismeréséül a varsói városi tanács 1998-ban döntést hozott arról, hogy a lengyel főváros egyik utcáját Teleki Pálról nevezzék el.

5/2a MENEKÜLTEK MAGYARORSZÁGON

FELADATKÁRTYÁK

A

A szörnyű háborús valóságban körülbelül százezer lengyel menekült talált menedéket Magyarországon. Többségük már a határ átlépésének pillanatában baráti fogadtatásban részesült az egyszerű magyar polgárok részéről. Talán éppen ezekért az első mosolyokért és meleg kézszorításokért, ezekért a bögre tejekért és cipőkért, vagy a felajánlott takarókért illeti a legnagyobb köszönet ezeket az átlagos, gyakran teljesen elfeledett magyar embereket. Azt nem lehetett parancsba adni, hogy idegen országból érkező menekültekért az emberek saját életüket és családjuk biztonságát tegyék kockára. Márpedig rengeteg magyar éppen ilyen viselkedésről tett tanúbizonyságot 1939 és 1945 között. Sosem feledik a lengyelek a balatonboglári Varga Béla atya személyes kiállítását, aki a háború után a magyar parlamentet vezette.

B

A magyarországi antifasiszta és lengyelbarát szervezetek jeles képviselőit, és gyakran teljesen ismeretlen munkatársait kitüntették köszönet illeti, különösen a háború végső szakaszában. Többször is arra kényszerültek, hogy szembeszegüljenek saját honfitársaikkal. Könnyű a nemes igazságot választani, ha az ember maga mögött tudhatja társadalma és vezetői bizalmát. De az igazi hősiesség az alapvető emberi tisztességet, a barátok bizodalját, a becsületet, és a jóba vetett hitet választani akkor, amikor az ember a befolyásoló környezettel szemben biztos a saját igazában.

A Magyarországra érkező lengyel menekültek jelentős része katonai menekült volt. Azok az emberek, akiket az itteni táborokba internáltak, nyugatra próbáltak jutni, az akkoriban Franciaországban formálódó fegyveres erőkhöz. A civilek közül sokan a háború végső szakaszáig, sőt nemegyszer egészen a végéig Magyarországon maradtak. Magyar segítséggel a Hitler által megszállt Európában kivételes módon létrehozták a lengyel önképző, oktatási, kulturális és szociális kezdeményezések biztonságos menedékét.

C

A számos lengyel menekült közösségnek és a befolyásos társadalmi körök támogatásának köszönhetően a titkos futárok Magyarországon keresztül jöttek-mentek Franciaországba, majd Angliába és vissza. Hozhatták-vihették magukkal a parancsokat, a pénzt, és a szövetségesek számára létfontosságú dokumentumokat. Kivételes segélyakció folyt a zsidó származású lengyel állampolgárok megmentése érdekében, akik a lengyel menekültek összlétszámának körülbelül tíz százalékát jelentették. Új igazolványokkal látták el őket, hamis katolikus anyakönyveket állítottak ki nekik, olyan menedékhelyeket hoztak létre számukra, mint a híres árvaház Vácott, amelynek megmentésébe még az akkori magyarországi főpapokat is beavatták. Végül pedig 1944-ben rejtékhelyeket biztosítottak nekik, és rejtett folyosót nyitottak a Balkán, utána pedig Palesztina felé. Ezek a magyarok mutatták meg az egész világnak, hogy a második világháború Magyarországnak volt egy másik, emberbarát arca is, amely szolidáris volt a szükségét szenvedők és a barátok iránt. Hála áldozatkészségüknek és önfeláldozásuknak, lengyelek tízezrei csatlakozhattak a szövetségesek oldalán harcoló lengyel alakulatokhoz.

5/2b MENEKÜLTEK MAGYARORSZÁGON

FELADATKÁRTYÁK

D

Varga Béla azt a papot testesítette meg, aki a hitét a gyakorlatban megvalósította az emberek iránti szolgálataival. A közéletben semmi mást nem tekintett, mint a nemzet érdekét és az emberek sorsát, az emberekkel való kapcsolatában pedig a felebaráti szeretet sugárzott belőle.

Varga Béla megmentette a lengyel menekült kormány egyik tagjának a fiát, ő maga vitte át Svájcba, ami óriási hőstett volt. Balatonbogláron lengyel középiskolát létesített. Akkor, az akkori Európában nem volt egyetlen lengyel iskola sem. Lengyelországban sem. Hitler betiltotta, a katonai kormányzat nem engedett középiskolákat Lengyelországban, de Magyarországon volt egy.

E

Több mint százezer lengyel menekült el 1939 szeptembere után Magyarországon keresztül hazájából. A menekültek közül azonban kb. 15 000 fő hazánkban maradt, és egészen a német megszállásig biztonságban élt. Az, hogy mindez így történhetett, két önfeláldozó és bátor ember munkájának köszönhető. Magyar részről id. Antall József, míg lengyel oldalról Henryk Szwabik volt ez a két ember, akinek a története egészen 1944. március 19-ig szinte elválaszthatatlan. Egyikük sem nézte az emigránsok vallási hovatartozását, mindenkin igyekeztek segíteni. Így a Magyarországra menekült közel 3000 lengyel zsidó éppúgy biztonságban élt, mint a közel 7500 lengyel katona. Egyik csoportnak sem kellett attól félnie, hogy a magyar állam kiszolgáltatja a harmadik birodalomnak. Mindenkinek találtak szállást, munkát, a gyerekeknek pedig iskolákat. Az árva zsidó gyermekeket Vácon külön árvaházban helyezték el. Ez a szinte idillikus lét hazánk német megszállásáig tartott. A nácik és magyar csatlósaiak Henryk Szwabikot is elfogták. Szörnyű kínzások során próbálták „rávenni” arra, hogy árulja el magyar segítőit. Ő azonban ezt nem tette meg, még az Antall Józseffel való szembesítés alatt is tagadta, hogy neki bárki is segített volna. Henryk Szwabikot Mauthausenbe deportálták, és 1944 augusztusában kivégezték.

F

1939. szeptember közepétől megindult a lengyel menekültek áradata Magyarország és Románia felé. A román kormány a menekült lengyel kormányt és parlamentet internáltatta. Magyarországon a lengyel menekülteket, illetve a továbbmenekülőket – a német nagykövetség sűrű tiltakozása ellenére – segítette, támogatta a lakosság, a csendőrség, a határőrség és a különböző minisztériumok is. A lengyel polgári menekültek gondozása a Belügyminisztérium szociális osztályának vezetője id. Antall József képviselő feladata volt, a katonai személyek gondozása a Honvédelmi Minisztérium jogkörébe tartozott. A hazánkba menekült lengyelek többsége, kb. 70 ezer katona 1940 tavaszára, szervezett vagy egyéni formában hagyta el Magyarországot, és csatlakozott a lengyel kormány Nyugaton újjászervezett hadseregéhez. A nálunk maradt kb. 30 ezer katonai és polgári menekült táborokba került. 1940 tavaszától – a munkavállalási engedélyt megadva – a táborokon kívüli letelepedésüket is engedélyezték, sőt a BM munkalehetőségeket is szervezett a részükre.

5/2c MENEKÜLTEK MAGYARORSZÁGON

FELADATKÁRTYÁK

G

A II. világháború éveiben közel 30 lengyel elemi iskola működött az országban. A Balaton déli partján 1939 októberében, kb. 400 lengyel fiatal összegyűjtve, Lengyel Ifjúsági Tábor néven középiskolát állítottak fel. Ez a gimnázium és líceum volt az akkori Európa egyetlen lengyel nyelvű és tanrendű középiskolája. A lengyel zsidó értelmiség jelentős részét a Dunakanyarban helyezték el, ahol a gyermekek számára óvodákat és iskolákat működtettek. 1944. március 19. után alapjaiban változott meg a magyarországi menekültek helyzete. A zárt táborokban élő lengyel és más nemzetiségű katonai menekülteket a megszálló német alakulatok szökött fogolynak minősítették.

H

A második világháború öt és fél éve alatt közel 60–70 ezer Magyarországra menekült lengyel katona távozott a „zöld határon” át, hogy csatlakozzék Nyugaton a Hitler ellen harcoló lengyel hadseregekhez. Ez főleg az első időszakban, 1939 és 1941 között történt, a párizsi, majd londoni emigráns lengyel kormány segítségével, de a magyar hatóságok hallgatóságos beleegyezésével. Magyarországon területén 1939-től 140 katonai menekülttábor létesült, ugyanakkor Budapest mellett még 114 olyan települést tartottak számon, ahol lengyel polgári menekültek tartózkodtak. 1940 nyarától Balatonbogláron lengyel nyelvű gimnázium működött, mintegy 36 oktatóval, amely munkáját egészen az 1944-es német megszállásig folytatta. Számos lengyel általános, illetve elemi iskola is létezett (Balatonzamárdi, Keszthely, Kadarkút), néha egy katonai tábor közelében. A magyar egyetemeken mintegy ötszáz fiatal lengyel menekült tanult ezekben az években.

I

A lengyel polgári menekültek gondozásának feladata id. Antall Józsefnek jutott, aki valóban mindent megtett azért, hogy a lengyelek a baráti Magyarországon, és ne a németekkel szövetséges országban érezzék magukat. A katonai menekültekről való gondoskodás Baló Zoltán ezredest dicséri. Még a nyilas hatalomátvétel után is voltak elegendőek, akik (néha életük kockáztatásával) próbáltak segíteni az akkor már bujkálásra kényszerült lengyeleknek. A legtöbb táborban a helyzet tűrhető volt, a katonák zsoldot kaptak, csomagokat a Nemzetközi Vöröskeresztől, és ételmezésük is kielégítő volt; több helyen a magyar lakosság a lengyelekkel együtt ünnepelte a karácsonyt, és (különösen az első hónapokban) szívesen látta vendégül a tiszteket otthonában.

5/2d MENEKÜLTEK MAGYARORSZÁGON

FELADATKÁRTYÁK

J

A második világháború idején több tízezer lengyel és csaknem ezer francia – nagyszámú angol, holland, belga és szovjet, majd 1943 őszén olasz katonai és polgári – menekült kért és kapott menedéket Magyarországon. A II. világháború évei alatt közel 10 ezer délszláv menekült érkezett magyar földre. A lengyel katonai és polgári menekültek a megszállók, a hadifogság, a börtön, a megtorlás, az országra rátörő ellenség elől menekültek külföldre. A franciák és más nemzetiségűek is német hadifogoly- és kényszer-munkatáborokból szöktek magyar területre.

A második világháborúban Magyarország és Franciaország között nem volt hadiállapot, s ilyenképpen a Magyarországra menekült francia katonák nem számíthattak hadifoglyoknak, hanem – az ország német megszállásáig – viszonylag jó körülmények közé internálták őket.

K

A francia–magyar kapcsolatok történetét vizsgálva általában azt emelik ki, hogy a koronát francia származású pápa küldte Szent Istvánnak.

A trianoni szerződés árnyékot vetett a két ország közötti évezredes jó viszonyra, de a francia kultúra továbbra is nagy hatással volt a magyar irodalmi életre és a többi művészeti ágra. Arisztokrata körökben a francia nyelv tanulása hagyományosnak tekinthető, s a nagyközönséget is érdekelte a francia kultúra.

A második világháború közeledtével, s főleg 1940 után, a kulturális kapcsolatok szerepe jelentős mértékben felértékelődött: egyrészt ez volt szinte az egyedüli lehetőség a kapcsolattartásra, másrészt a francia kulturális jelenlét erősítésével ellensúlyozni lehetett a német és olasz hegemon törekvéseket Magyarországon, ami mindkét félnek szerepelt a célkitűzései között. A magyar kormány úgy vélte, hogy ezzel önállóságának ad hangot, s bizonyítja Németországtól független politikáját.

A II. világháborúban hozzánk került menekültek szerepe rendkívül jelentős volt a kultúra területén. Többen közülük franciatanárként dolgoztak, részben jómódú családoknál magántanárként vagy részben francia oktatási intézményekben. A magyar egyetemi oktatásban is szívesen fogadták a képzett francia munkaerőt. A könyvkiadásban és a sajtóban játszott szerepükért néhányan ösztöndíjat kaptak a Vallás- és Közoktatásügyi Minisztériumtól. A magyarországi francia kulturális propagandában a színházi bemutatók, színdarabok is nagyon fontos szerephez jutottak.

5/3 MENEKÜLTEK MAGYARORSZÁGON

PÁROS VAGY CSOPORTOS FELADATLAP

A nálatok lévő feladatkártyákon szereplő információk alapján töltsétek ki az alábbi táblázatot! Az önálló munka végén egy nagy közös lapon egyesítsétek a tapasztalataitokat!

KÉRDÉSEK	VÁLASZOK
Kik voltak a menekülők?	
Kik vettek részt a menekülők mentésében?	
Hol helyezték el a menekülőket?	
Mi jellemezte a menekültek helyzetét ezt követően?	
Mit tudunk a menekülők későbbi sorsáról?	
Mit tudunk a megmentők későbbi sorsáról?	

5/4a MENEKÜLTEK VISSZAEMLEKEZÉSEI

MEMOÁRKÁRTYÁK

A

A sajtóból az egész ország megtudta: lengyel menekültek özönlenek hazánkba. A közvetlen társadalmi segítségnek, az egyszerű emberek sokaságának néhány hétig igen nagy, sőt döntő szerep jutott. Baráti szóval, élelemmel, ruhával és pénzzel, ingyenes szobákkal és díjtalan étkeztetéssel enyhítették az első napok megrázkódtatásait. A magyar társadalomnak szinte minden rétege a lengyel menekültek segítségére sietett. A sajtó szerint a miskolci vasúti pályaudvaron napokon keresztül százak és százak várták a vonaton érkező lengyeleket: szőlővel, szalonnával és kenyérrrel, valamint főtt étellel vendégelték meg a menekülteket. Számos más helységben is főtt étellel, gyümölcssel, volt, ahol virággal, sőt zenekarral fogadták a „háborúból jött” lengyeleket.

B

A szívélyes fogadtatásról igen sok menekült is megemlékezett. Roman Sieroćinski százados visszaemlékezésében azt írta: „Tiszta falvakon és városokon mentünk keresztül, s mindenütt, furcsa mód, mint hősokeket üdvözöltek bennünket. Az út mindkét oldalán a tömegek »Éljen Lengyelország!« felkiáltással köszöntöttek minket.” Hasonló fogadtatásról számolt be Jan Zajac egykori internált tiszt is: „Voltak esetek, hogy a gyerekek kézen fogva álltak az útpadkán, ahol az autóink elhaladtak. Megállítottak, s az út mentén felállított, terített asztalokhoz invitáltak minket.”

C

Egerben egy internált tisztnek egy átlagos napja a következőképpen telt el: „Reggel kilenc órakor a katedrálisban. Az istentisztelet után a Budapest felé vivő úton dr. Węrowski, dr. Chmielewski urakkal és Prudel tüzérszázadossal sétáltam. Megnéztük a városon kívüli Szent Lajos-templomot. Visszafelé jövet elbeszélgettünk egy magyarral, aki orosz fogságban volt. Megebédeltünk. Visszatértem a kórházba, ahol kezelés alatt állok. Majd felkeresett a várból Poplewski alezredes. Ebéd után újra sétáltam a városban, mert gyönyörű volt az idő. Este a minoritáknál voltam istentiszteleten. Aztán a kávéházban beszélgettem Kulczycki ezredessel és Gołaszewski alezredessel. A »Kéményseprő«-ben paprikást ettünk. Itt találkoztam Brzezicki mérnökkel, ... majd este kilenc órakor visszatértem a kórházba.”

5/4b MENEKÜLTEK VISSZAEMLEKEZÉSEI

MEMOÁRKÁRTYÁK

D

„Az egri tisztí táborban karácsony napján ebédre... pácolt hering volt. Nálunk volt Pischel ezredes, a 19. könnyű tüzérezred parancsnoka, aki hat hetet a megszállt Krakóban töltött. ... Este a téren felállított fenyőfán meggyújtottuk a gyertyákat, karácsonyi énekeket énekeltünk, volt ünnepi beszéd is. A táborparancsnok felesége a tiszteknek bonbont, a legénységi állományúaknak csomagot ajándékozott.”

E

„Minél tovább voltunk Magyarországon, annál inkább erősödtek kapcsolataink a helyi lakossággal – emlékezett Antoni Borsuk. – Meghívásokat kaptunk különböző családi és egyházi ünnepekre. Amikor még a lévai táborban voltunk, érkezésünk előtt kiürítették a templomot, a helyi lakossággal nem találkoztunk. A többi helységben már együtt imádkoztunk a helyi civil lakosokkal. Amikor az üzletbe mentünk vásárolni, mindig udvariasan szolgáltak ki bennünket, sohasem tagadták meg a kenyér és a zsír eladását. Esztergomban a hentes minden héten készített nekünk szalonnát, amely az étlapunk kiegészítésére szolgált. Egy alkalommal kaptam egy kiló marhahúst, s nem tudtam, hogy mit csináljak vele. Egy magyar nő készített belőle húslevest, kiegészítve a saját tésztájával, s a szolgálójával elküldte nekem a táborba.”

F

„Viszonzásként segítettünk a szőlőskertekben, a szegfű palántázásánál, a gyümölcs- és zöldségtermelésben és -szedésben, a krizantém termelésében. Amikor sikerült lisztet vennünk, a helyi pékek mindig sütöttek belőle kenyeret és zsemlét. Azt tanácsolták nekünk, hogy együnk sok paprikát és paradicsomot.” – részlet egy lengyel menekült visszaemlékezéséből magyarországi itt-tartózkodásáról.

G

Hatvanban a magasabb beosztású tisztviselőket és családtagjaikat – összesen tizenhat személyt – a kastélyban szállásolták el Hatvany Irén, illetve a Hatvany család vendégeként. Ott kaptak szállást és étkeztették is őket. A többieket munkás, paraszt és kispolgár családok fogadták magukhoz. A felnőtt, egyedülálló lengyel férfiakat közös helyen szállásolták el. A második csoport, amikor megérkezett, az első éjszakát a Hatvani Téglagyárban töltötte. Innen másnap a Katolikus-körbe költöztek, de még mindig ideiglenes jelleggel: csak a padlóra hintett szalma jelentett fekhelyet számukra. Néhány nap múlva az ipariskolát rendezték be nekik, aztán a Király vendéglőben, végül a Kossuth téren, a Csépany-féle házban. Az itt levő nagy szobák berendezéséhez a cukorgyár igazgatója adott ágyakat és takarókat. Később az ideiglenes jellegű ágyneműt kényelmesebbre cserélték ki, miután a vöröskereszt gyűjtőakciójának eredményeképpen a központi szervek megfelelő mennyiségű ágyneműt bocsátottak rendelkezésre. A menekültek étkeztetése különböző formában oldódott meg. A magasabb rangúaknak a Káposztás-féle vendéglőben főztek, a közembereknek pedig közös konyhán, amelyet a cserkészotthonban rendeztek be.

25/5b AZ ÉLELMISZEREK ENGEDÉLYEZETT ADALÉKANYAGAI

AZ E-SZÁMOK JEGYZÉKE

Sűrítőanyagok, zselésítőszerek (folytatás)

472e	Zsírsavak mono- és digliceridjeinek mono- és diacetyl-borkósav észterei
472f	Zsírsavak mono- és digliceridjeinek ecetsav és borkósav-észterei
473	Zsírsavak szacharóz észterei
474	Zsírsavak gliceridjei
475	Zsírsavak poliglicerin észterei
476	Poliricinolsav poligliceridje
477	Zsírsavak propán-1,2-diol észterei
479b	Hőkezeléssel oxidált szójaolaj zsírsavak mono- és digliceridjeivel reagáltatva
481	Nátrium-sztearoil-2-laktilát
482	Kalcium-sztearoil-2-laktilát
483	Sztearil-tartarát
491	Szorbitán-monosztearát
492	Szorbitán-trisztearát
493	Szorbitán-monolaurát
494	Szorbitán-monooleát
495	Szorbitán-monopalmitát
496	Szorbitán-trioleát
500	Nátrium-karbonátok
501	Kálium-karbonátok
503	Ammónium-karbonátok
504	Magnézium-karbonátok
507	Sósav
508	Kálium-klorid
509	Kalcium-klorid
510	* Ammóniumklorid (szalmiák)
511	Magnézium-klorid
512	Ón(II)-klorid
513	Kénsav
514	Nátrium-szulfátok
515	Kálium-szulfátok
516	Kalcium-szulfát
517	Ammónium-szulfát
520	Alumínium-szulfát
521	Alumínium-nátrium szulfát
522	Alumínium-kálium szulfát
523	Alumínium-ammónium szulfát
524	Nátrium-hidroxid
525	Kálium-hidroxid
526	Kalcium-hidroxid
527	Ammónium-hidroxid
528	Magnézium-hidroxid
529	Kalcium-oxid
530	Magnézium-oxid
535	Nátrium-ferro-cianid
536	Kálium-ferro-cianid

538	Kalcium-ferro-cianid
539	Nátrium-tioszulfát
540	* Kalcium-difoszfát
541	* Savanyú alumínium-nátrium-foszfát
543	* Nátrium-kalcium-polifoszfát
544	* Kalcium-polifoszfát
550	Nátrium-szilikátok
551	Szilícium-dioxid
552	Kalcium-szilikát
553a	Magnézium-szilikátok
553b	Talkum
554	Alumínium-nátrium-szilikát
555	Alumínium-kálium-szilikát
556	Alumínium-kalcium-szilikát
558	Bentonit
559	Alumínium-szilikát (kaolin)
570	Zsírsavak
574	Glükonsav
575	Glükono-delta-lakton
576	Nátrium-glukonát
577	Kálium-glukonát
578	Kalcium-diglukonát
579	Vas(II)-glukonát
585	Vas(II)-laktát

Aromák és ízfokozók

620	* Glutaminsav
621	* Nátrium-glutamát
622	* Kálium-glutamát
623	* Kalcium-diglutamát
624	* Ammónium-glutamát
625	* Magnézium-diglutamát
626	Guanilsav
627	Dinátrium-guanilát
628	Dikálium-guanilát
629	Kalcium-guanilát
630	Inozinsav
631	Dinátrium-inozinát
632	Dikálium-inozinát
633	Kalcium-inozinát
634	Kalcium-5'-ribonukleotidok
635	Dinátrium-5'-ribonukleotidok
636	Maltol
637	Etílmaltol
640	Glicin és nátrium sója
641	L-leucin

Egyebek

900	Dimetil-polisziloxán
901	Fehér és sárga méhviasz
902	Kandelilla viasz
903	Karnauba viasz
904	Sellak
905	Ásványolaj, élelmiszer tisztaságú
907	* Mikrokrisztályos viaszok
911	Zsírsavak metil észterei
912	Montánsav észterek
914	Oxidált polietilén viasz
916	Kalcium-jodát
917	Kálium-jodát
920	L-cisztein és hidrokloridjai (nátrium- és káliumsók)
921	L-cisztin és hidrokloridjai (nátrium és káliumsók)
925	* Klór
926	* Klórdioxid
927b	Karbamid
938	Argon
939	Hélium
941	Nitrogén
942	Dinitrogén-oxid
948	Oxigén
950	* Aceszulfám K
951	* Aszpartám
952	* Ciklaminsav és ciklamátok
953	Izomalt
954	* Szacharin és nátrium-, kálium-, kalcium sói

957	Taumatín
959	* Neoheszperidin DC
965	Maltit
966	Laktit
967	Xilit
999	Quillaja kivonat
1105	Lizozim
1200	Polidextróz
1201	Polivinil-pirrolidon
1202	Polivinil-polipirrolidon
1404	Oxidált keményítő
1410	Monokeményítő-foszfát
1412	Dikeményítő-foszfát
1413	Foszforilezett-dikeményítő-foszfát
1414	Acetilezett-dikeményítő-foszfát
1420	Acetilezett-keményítő
1422	Acetilezett-dikeményítő-adipát
1440	(Hidroxi-propil)-keményítő
1442	(Hidroxi-propil)-dikeményítő-foszfát
1450	Keményítő-nátrium-oktenil-szukcinát
1505	Trietil-citrát
1518	Triacetin
1520	Propilén-glikol
1521	Polietilén-glikol

Sorszám nélkül:

- * Kinin
- * Kvaszifa
- * Pektinek

Ez a gyűjtemény az élelmiszer-adalékanyagok teljes listája – sorszámmal és megnevezéssel. A csillaggal megjelöltekről és a velük kapcsolatos problémákról részletesebben tanárodtól érdeklődhetsz, vagy olvashatsz róluk a Hulladék Munkaszövetség www.humusz.hu, illetve a Zöld Pók Hálózat www.zpok.hu honlapján.